

Tržaja vsak četrtrek
in velja s poštino
vred in v Mariboru z
posiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
alice hšt. 6. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 70 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 26.

V Mariboru, dne 29. junija 1899.

Tečaj XXXIII.

Zakaj in kako se nam je združiti?

Raznokateri čitatelj se mi že morebiti jezi, da je ta razprava predolgočasna, ker navajam dosedaj malone samo navédke (date) in številke. Res je, da so številke puste; toda prvič je splošnega tarnanja in splošnih tóžeb, kako hiramo in slabimo, itak dovolj in še predovolj, a podrobnih dokazov ne doboš lehkó pred oči in drugič govoré taki navedki mnogo jasneje in glasneje nego še toliko splošnega vzdihovanja. Če mi na pr. pripoveduješ na dolgo in široko, kako ti hudo gre, ni mi še prav očitno, kako ti prav za prav res gre: mej «hudo» in «hudo» je precej razločka. Če mi pa rečeš na pr., da si moral živeti cel mesec ob treh goldinarjih, uvidim takoj natanko, kako si siromašil. Poštevil-kárimo torej še nekoliko.

Slišali smo, kako razpada kmetištvo po vsej Evropi. Neovržno dokazuje to zlasti velika, pa še zmirom rastóča zadolženost. Da ne bode stvar preobsežna, oglejmo si v tem oziru samo sosedno Neméjio in pa našo državo. Pomni, da bodem omenjal samo tiste dolgove, ki so v zemljiško knjigo vpisani; koliko je neuknjizjenih dolgov, tega ni mogoče doznati; a brez dvoma jih je zelo mnogo in velikih.

V Prusiji je bilo poljedelstvo, ki prinaša zemljišnega čistega dohodka na leto 409 milijonov mark, l. 1895. zadolženo za okroglih 11.000 milijonov mark. (Jedna marka je vredna nekoliko več nego naša krona.) Malo kmetištvo, ki ima katastralnega čistega dohodka 260 milijonov mark, je imelo istega

leta dolgov 6.000 milijonov mark. In ti dolgovi se zmirom večajo. Na nevelikem Badenskem so se od l. 1884. do l. 1894. z novega zadóžili za 140—150 milijonov mark, t. j. kakih 100 milijonov gld. In tako tudi po drugih nemških deželah. To so uradne številke! Boljši del prihodkov tedaj ne spada več kmetu, ampak upniku. In ne samo ubožnejši kmetje so tako pogrezneni, ampak tudi večji «imovitejši». Tisti, ki imajo letnih prihodkov 3000 mark (do 1800 gld.), so zadolženi na Pruskem poprek za 35 in pol odstotka vrednosti svojega zemljišča, v zahodnih pokrajinah celo érez polovico vrednosti svoje zemlje. Dovolj strašno.

Na ubožnem Ogerskem tlači nepremično imetje kakih tisoč milijonov gld. dolgov. Poslanec Hóranski je trdil, morda vendar nekoliko preostro, v državnej zbornici ogerskej letos meseca sušca, da vse zemljiško posestvo ogersko mora plačevati na leto za obresti in davke in druge dolžnosti celih 115 milijonov goldinarjev; a vsi prihodki da znašajo samo k večjemu svojih 140 mil. gl.; ostalo bi torej za vse te milijone ljudij, za vse njih potrebšéine bornih 25 milijonov gld.

V Avstriji tostvan Litve so se namnožili do konca l. 1891. uknjizeni dolgovi na érez 2.791 milijonov gld. na nepremičnini, tedaj v ogromnej večini na poljedelstvu. To bi zahtevalo letnih obrestij kakih 140.000.000! Kje jih bo kmet vzel? Že pred nekaj leti je pisal vrli Ebenhoch, da je zemljišéce v našej državi poprek zadolženo za več kakor 65 odstotkov svoje vrednosti. In ta zadolženost vedno še raste; od l. 1889. do l. 1892. se je

napravilo novega zadolženja za okroglo 372 milijonov gld. Na éeskem se je zvečala zadolženost, kakor trdi poslanec Eim, od l. 1879. do leta 1889. za 400 milijonov; znašala je že pred nekaj leti bliz tisoč milijonov gld. Na Moravskem so se dolgovi od l. 1867. do l. 1892. zvišali za 110 milijonov in so l. 1892. že presegli svoto 309 milijonov gld. V malej Šleziji pa so se zmnožili v istem éasu za bliz 42 milijonov, za več nego 86 odstotkov; znašajo sedaj kakih 100 milijonov gld. — v malej Šleziji! Še mnogo žalostneje napreduje ta nazadek kmetiškega stanu v Galiciji.

Kako je pa na Slovenskem? Ker so razmere pač prilično jednake po vseh krajih, koder biva naš narod, vzemimo za primer Kranjsko. Na Kranjskem je bilo l. 1868. uknjizjenih dolgov 46 milijonov gld.; a l. 1892. že 60 milijonov gld. L. 1890. na pr. se je, kakor poroča poslanec Povše, na novo uknjizilo na kmetiška posestva na Kranjskem:

327.000 gld.	po 4 $\frac{1}{2}$ %
811.000 „	„ 5%
52.000 „	„ 5 $\frac{1}{2}$ %
1.040.791 „	„ 6%
10.941 „	„ 6 $\frac{1}{2}$ %
87.069 „	„ 7%
57.730 „	„ 8%
30.280 „	celo po 9—10%

Oglejmo bremena, katera mora nositi kmetištvo na Kranjskem! Vsi uknjizeni dolgovi, kakor reéeno, so znašali že l. 1892. celih 60 milijonov gld. Koliko je neuknjizjenih, za katere treba plačevati še mnogo hujše obresti, kdo vé? A vzemimo samo uknjizene

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

20. Rojstni kraj sv. Janeza Krst.; Sionske sestre v Ajn Karimu in v Jeruzalemu.

V Jeruzalemski okolici je še več znamenitih in svetih krajev, ki so vredni, da jih romar obiše; a skupno smo romali iz Jeruzalema le še v Ajn Karim, v rojstni kraj sv. Janeza Krstnika. Vozili smo se precej časa po isti Jafski cesti proti jugu, kakor dan poprej v Betlehem in uživali isti krasni razgled na morje in nazaj na Oljsko goro; potem šele krene cesta bolj proti zapadu in vodi po velikih ovinkih navzdol k sv. Janezu v gorovju, kakor zdaj kristjani imenujejo nekdanji stari Hebron. Tudi to jutro nas je zeblo, a ko smo se vračali, nas je že zelo nadlegovala vročina, in ravno to je za nas Evropejce nevarno, da si lahko zdravje pokvarimo, ker menimo, da je na jutrovem vedno enakomerno toplo ali vroéce. Spominjam se, da je brat našega cesarja, nadvojvoda Karl Ludovik vsled tega umrl (1896), ker se je bil hudo prehladil v Palestini.

Nobeno selo v sv. deželi ni meni bolj dopadalo, kakor rojstni kraj sv. Janeza K.; prijazna vas leži tako lepo v dolinici, obdana od zelenih oljkinih nasadov in vinogradov. Seveda pa je pri ti priliki na mene upljivalo in me navduševalo tudi to, ker je župnijska cerkev mojega rojstnega kraja M. Špitalič posveéena skrivnosti: katerega si Marija Devica pri obiskovanju Elizabete nosila. Pripeljali smo se najprej do Marijinega studenca, iz katerega izvira v obilni meri dobra in hladna pitna voda, kakršne ni v celem okraju dobiti; premožnejši ljudje si jo dajo od tod v Jeruzalem donašati. Takrat so ravno turške ženske pri studencu prale in zato se nekaterim romarjem ni zljubilo piti njegove vode. Nad ovinkom postavili so si mohamedani mošejo najbrž z namenom, da bi kristjane odvračali od lepega Marijinega studenca.

Stariši sv. Janeza imeli so v tem kraju dve hiši in mi bi bili morali že poprej stopiti s svojih vozov, da bi obiskali rojstno hišo Krstnikovo; ker pa tega nismo storili, zato smo šli od studenca kar naprej v breg do vrha, na katerem je bilo videti nekaj lepih in sicer veéinomoma ruskih poslopij; le vrli duhovni sinovi sv. Franéiška ohranili so si na sredi drugoverskih stavb cerkvico in samostan, na tistem kraju namreé, kjer je nekdanj stala druga ali poletna hiša Caharijeva.

Tukaj je torej Marija obiskala svojo teto Elizabeto, kakor nam poroča sv. evangelist Lukež: «Marija pa se je tiste dni vzdignila in je jaderno šla v gore v mesto na Judovem. In je vstopila v hišo Caharijevo in je pozdravila Elizabeto. In Elizabeta je bila napolnjena s svetim Duhom in je zavpila z velikim glasom: Blažena si med ženami in blažen je sad tvojega telesa... In Marija je rekla: Moja duša poveljuje Gospoda in moj duh se veseli v Bogu, mojem Zveličarju itd.; Marija pa je pri nji ostala okoli tri mesece in se je vrnila na svoj dom» (Luk. 1, 39-55). Pa tudi onega drugega éudeža in drugega slavospeva spominjali smo se tukaj; ko je namreé Caharija, Janezov oéce zopet spregovoril (ker bil je mutast do Janezovega obrezovanja), bil je napolnjen s svetim Duhom in je prerokoval rekoé: «Hvaljen Gospod, Izraelov Bog, ker je obiskal in storil odrešenje svojemu ljudstvu itd.» Ta dva speva se navadno imenujeta po latinskih zaéetnih besedah: Magnificat in Benediktus; duhovniki ju vsaki dan molijo v svojih večernicah in hvalnicah; tudi mi smo ju skupno zapeli tukaj v kapeli Marijiniga obiskovanja, kjer so ju priéujoéi sorodniki prvokrat strme poslušali iz ust svetih oseb. Zadej za kapelo kaže se votlina, kamor je bila Elizabeta svojega otroka skrila in ga tako otela.

dolgove in recimo, da je mej temi polovica takih, od katerih ni treba plačevati obrestij — kakor so dote žen, poboljški za roditelje, dote za brate in sestre, ki ostanejo pri hiši itd., in vzemimo, da se plačuje od ostalih 30.000.000 gld. obrestij samo po 5 odstotkov, znašajo obresti na leto poldrugi milijon. Tako je bilo že pred leti na Kranjskem, prav podobno, morda še nekoliko slabše, pri nas na Štajarskem, zlasti ker bolj in bolj peša vinska trta, mnogim krajem najboljši prihodek.

Te številke govore prestrašljivo. Taka nesorazmerna zadolženost — domišli se samo: v naši državi že pred leti 13 dvajsetink vse zemlje zadolžene! — in ta prezadolženost raste še zmirom z dne do dne: če jeden kaj plača, jemlje jih pet ali še več drugih na posodo, ko ne morejo drugače! Kam nas to privede? Z nujno, neustavnoj siloj v nepredaljnem času v neovržno gotov propad poljedelskega stanu — če se ta tok o pravem času ne zavré. To je tako brezdvomno, kakor je brezdvomno, da voz, ki začne drčati z vrh brega navzdol, pridrži v dol, če ga kaj ne zaustavi. In to spoznanje, da kmetištvo gine in da, če stvari tak ostanejo, v kratkem premine, kakor je na Angleškem že, to spoznanje je prva točka, katero želim globoko vtisniti kmetom; zakaj poljedelci se držé kolikor mogoče starega in se vse premalo menijo za sedanje družabno gibanje in ne bodo se mu pridružili z vsaj potrebnoj vne-
moj, dokler ne uvidijo, da je to neizbežno potrebno, če se hočejo ohraniti na svojih zemljah — da jim je jedina rešitev krščansko-družabna preosnova.

Ali je v takih razmerah, posebno kedar se udarijo razne večje uime, mogoče kaj drugega nego da kmet za kmetom propade? In propadajo oratarji za res hitro. Nekaj primerov! Na Nemškem je bilo l. 1882. izmej vseh prebivalcev še 42 in pol odstotka kmetovalcev; l. 1896. pa samo še dobrih 35 odstotkov; v teh kratkih letih se je torej zemljedelsko ljudstvo grozno zmanjšalo, če prav se je prebivalstvo sploh mogočno zmnožilo; niža se leto za letom zelo, kar bi lahko dokazal z mnogimi številkami. Na Ogerskem se je skrčilo v desetih letih za 748.457 glav. V Avstriji je bilo l. 1869. še 67 in dve desetinki odstotka kmetovalskih ljudij, l. 1880. še 63 in 6 desetink odstotka, l. 1890. že samo 62 in 4 desetinke odstotka.

Strahotno dokazujejo kmetiško hiranje tudi prisilne dražbe. Na Ogerskem je prišlo n. pr. samo l. 1896. celih 15.000 posestev na boben, v Avstriji jih pride na boben vsako leto deset do dvanajst tisoč. In pri

Od tega sv. kraja sli smo kake četrt ure nazaj proti severu v vas Ajn Karim, obiskat pravi dom Krstnikovih starišev. Lepa frančiškanska cerkev vzdiguje se tu, s kupolo in s tremi ladjami; veliki oltar posvečen je Materi Božji in razun njene podobe nahajajo se še tam krasni kipi njenih starišev in pa starišev Janezevih; na stranskem oltarju, na katerem je shranjeno presv. Rešnje Telo, pa stojita dve nenavadno lepi mramornati statvi (kipa) sv. Frančiška in sv. Klare v naravni velikosti. Od tod smo prišli po stopnicah navzdol v podzemeljsko votlino in kapelo, kjer je zibel tekla »največemu izmed vseh od žen rojenih« sv. Janezu K.; pod mramornatim oltarjem se namreč nahaja latinski napis: Tukaj se je narodil predhodnik Gospodov. Življenje sv. Krstnika predstavljajo v mramoru vrezane podobe, kakršnim pravimo relief in več gorečih lamp vedno razsvetljuje to svetišče in njegove znamenitosti. Obiskali smo še oltar sv. Elizabete in povsod malo pomolili; potem so nas pa oo. frančiškani spremili v svoj samostan in nas prijazno pogostili s kruhom in vinom.

Zdaj sem sicer že povedal poglobljeno, kar smo videli v rojstnem kraju Janeza K.; vendar bi ne bilo lepo ali bilo bi skoraj krivično, ako bi ne omenil Sionskih sester; katere nune imajo v Ajn Karimu mal sa-

tem zgubivajo upniki poprek malo da ne polovico svoje upnine. V malej kranjskej deželi, navaja g. Povše, je bilo l. 1868. prodanih 276 kmetij; uknjiženih dolgov so imele 675.936 gld., a izkúpila se je le dobra polovica: 383.901 gld. so upniki zgubili. L. 1892. je bilo tako prodanih že 537 kmetij — upniki so zgubili posojenih jim 241.923 gld. V dobi od l. 1868. do l. 1892. je bilo dražbanih 10.190 kmetij (samo na Kranjskem!) — upniki so zgubili pri njih celih 6 milijonov gld.! Zato se pa že nekatere hranilnice branijo posojati na zemljišča, če néso še močno trdna. To pa kmeta še bolj stiska in tlači, ker mora v sili iskati posojila pri trdosrčnih oderuhih na velike, včasih na kar grozne obresti.

Preglej, dragi kmet ali blagi kmetov prijatelj, še jedenkrat te vrstice! Kažejo ti jasno neizbežen propad, v kateri se zgrudiš prej ali slej tudi ti, če se ne zavéš pravočasno in ne začneš truditi se za potrebne preuredbe. Za začetek kar danes skleni: čim prej tem bolje moramo zasnovati tudi v naši župi (fari), tudi v naši občini najprej Rajfajzovko, potem pa v kratkem tudi kmetiško zadrugo — na podlagi, kakršno sem ti že nasvetoval. Človek obrača, Bog obrne; a Bog ne obrne, če človek ne obrača. Torej na delo! J. M. Kržišnik.

Zdravje cesarjevo.

Cesar sicer že ne čuti nobenih bolečini več, toda na zrak še ne sme mnogo, da se nanovo ne prehladi. Vsled tega je namesto cesarja prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand novoimenovanemu kardinalu dr. Missii položil v dvorni kapeli baret na glavo.

Učni načrt za višje gimnazije.

Deželni šolski uradom je došel razpis ministra za uk in bogačastje, s katerim se načrt za pouk v matematiki in fiziki na višjih gimnazijah znatno olajšuje in oprostja. Istodobno skušajo, da bi za prirodoslovje uveli več ur na teden.

Zadružno gibanje na Koroškem.

Skladišče v Sinčivasi se že pridno zida. Stavba bo 18 metrov dolga, 13 metrov široka in 12 metrov visoka, ter tako močno podstavljena, da bodo zgornji prostori lahko nosili do 25 vagonov (2500 meterskih centov) žita. Prvo nadstropje bo zvezano z železniško postajo po 40 metrov dolgem mostu.

Nemci v Ameriki.

Kakor se poroča iz De Droita, je dne 22. t. m. imelo tamkaj nad 3000 Nemcev

mostan in sirotišnico. Njihov ustanovitelj o. Alfonz Ratisbon jim je res tukaj pripravil lepo naselbino, ker s pomočjo evropskih vrtnarjev vstvaril je na precej pustem kraju nekak zemeljski raj in ne spominjam se, da bi bil v sv. deželi videl lepših gredic in mišnejših nasadov, kakor na tem prijaznem holmcu; le visoke brajde in cveteči in duhteči vrtovi obdajajo cerkvico in samostan Sionskih sester. Deklice sirote pele so romarjem v pozdrav nemške in arabske pesni, nune so nam pa uljudno postregle s črno kavo in limonado; kako vendar dobro dene tujcu, ko vidi, da smo vsi katoličani, bodisi v Evropi ali v Aziji ali kje drugod, ene misli in enega duha, ker smo vsi združeni po isti sv. veri. Toda tudi tukaj vzbudili so se nam hitro za veselimi otožni čuti, ko smo spoznali, da se pobožni Ratisbon ne veseli več svojega dela; umrl je 6. maja 1884 in preprost križ s trnjevo krono in z napisom: »V Sionu sem utrjen« zaznamlja na lepem pokopališču njegov grob, nad katerim žalostno svoje veje pobeša bujno cveteče drevo tamariska. Sicer pa imajo Sionske sestre pri sv. Janezu le svojo podružnico, ker njih glavni in materinski samostan je v Jeruzalemu pri Ecce homo oboku. V soboto zjutraj smo imeli v njihovi cerkvi zadnjo slovesno službo Božjo in zato hočem več o njih povedati.

shod, kateri je vsprejel resolucijo, ki napada vsako zaveznitvo mej Anglijo in Ameriko ter protestuje proti temu, da bi se Amerikancem nadevalo ime Anglosaksov. Saj pravimo: Nemci »se čutijo« povsodi, Slovani pa niti doma ne!

Mirovna konferenca.

Udeležnikom mirovne konference se je posrečilo končno priti do sporazumljenja gledé na ustanovitev mednarodnega razsodišča in sicer bi imelo tako razsodišče svoj sedež v Haagu, člani bi bili tamkajšnji določeni diplomatiški zastopniki, predsednik pa bi bil nizozemski minister za zunanje posle.

Kmetje na Ruskem.

Kmetje na Ruskem imajo v sedanjem carju dobrega vladarja. Za finske kmete, katerih je 34% brez zemljišča, določil je ruski car, da se v finskem proračunu določi svota, s katero bi se jim zopet nakúpila zemljišča.

Dopisi.

Iz Celja. (Sonnenwendfeier.) Vse mesto je bilo ta večer na nogah. Vse je hotelo videti to krasno veličastno nemško slavnost. Vleklo je tudi mene na sveži zrak. Prišedšemu iz mesta na leseno brv, ki vodi preko Savinje v setališče, prihajala mi je bojazen, kaj ako bi se brv podrla, kajti slaba brv škripala in zibala se je pod ljudsko množico, kakor menda niti Bereziški most ne pod francosko vojsko. Srečno sem dospel čez njo v mestni vrt. Prvo kar me je tukaj spominjalo na nemško slavnost, je bila vresečja in razsajajoča druhalj solarjev iz tukajšnje znamenite nemške ljudske šole. Z lampijoni v roci in s »Heil und Sieg« v ustih klatili so se po noči okoli. — Obljubilo se je tem otrokom zato »sodelovanje pri slavnosti« od nekaterih gospodov vsakemu po 10 kr. in pijače, kolikor je poželi. Nesrečna mladež! Brez kakih daljnih ovir prišel sem na kapucinski most, kjer je bila istotako precejšnja množica ljudij. Čudno, kamor sem ta večer prišel, slišal sem slovensko govorico. E, seveda! Danes so zbrani Nemci v »Waldhausu«, kjer jih bode mladi dr. Ambrožič navduševal za velikonemške budalosti; gotovo ne bode tudi pozabil omenjati, da vsi kresovi, ki danes po Slovenskem gorijo, so tako popolnoma nemškega izvira — kakor on sam. Tako se govori! Previdni Nemci pa so ta večer postavili še straže in sicer edno k

Poglavitna naloga Sionskih sester je, da molijo za spreobrnjenje nevernih judov in sicer na ravno tistem kraju, na katerem je po farizejih zapeljano judovsko ljudstvo zavrlo svojega Zveličarja, namreč v sodnijski hiši Poncija Pilata. S tem namenom ustanovil jih je v Parizu l. 1856 o. Alfonz Ratisbon, ki je bil sam rojen jud in se je še le pozneje na čudovit način spreobrnil na priprošnjo preblažene device Marije. Kupil jim je v Jeruzalemu zemljišče, jim postavil primeren samostan in lepo cerkev; polovica tistega obokanega zida, na katerem je stal Kristus, ko ga je Pilat predstavil našuntanemu ljudstvu z besedami: »Ecce homo, Glej kak človek,« sega pri glavnem oltarju v cerkev Sionskih sester in stoji na njem lepa mramornata Ecce homo-podoba, katero so rajni papež Pij IX. blagoslovili. Razun tega zapazi vsakdo nad velikim oltarjem velikansk napis z zlatimi latinskimi črkami: Pater, dimitte illis; non enim sciunt quid faciunt t. j. Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo! Pri vsaki sv. maši po povzdigovanju ponavljajo in pojejo pobožne sestre to Jezusovo molitev za uboge jude in sicer ne brez vspeha, ker se je že več judinj spreobrnilo. Stranski oltar je posvečen »bridkemu obličju Gospodovemu«, in blizu cerkvenega vhoda pa je podoba »žalostne matere Božje s Kristusovim truplom